

GEDACHTENIS-REDE VOOR DE WIJLEN DEN HEER P.F. ERDBRINK, IN LEVEN STADS-FRANSCH
KOSTSCHOOLHOUDER, EN LID VAN ONDERSCHIEDENE BESTUREN VAN WELDADIGHEID.
OVERLEDEN DEN 7. FEBRUARIJ 1819.

UITGESPROKEN IN DE VERGADERING VAN HET ENKHUIZER DEPARTEMENT
TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN, DOOR O. VAN TRICHT Az.
LID VAN VOORNOEMDE DEPARTEMENT.
OP DEN 15. FEBRUARIJ 1819.

ZEER GEACHTE BESTUURDERS DEZER VERGADERING!

GEËERDE MEDELEDEN OF BEGUNSTIGERS DER MAATSCHAPPIJ: TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN!
EN GIJ ALLEN, DIE, ALS VRIENDEN OF LEERLINGEN, ONZEN AFGESTORVEN VRIEND EEN DANKBAAR
AANDENKEN TOEDRAAGT!

GEACHTE TOEHOORDERS!

Onder eene mengeling van treurige aandoeningen en ernstige gedachten, aanschouw ik dit
gestoelte, het welk mij ons geleden verlies en den regtmatige rouw onzer Maatschappij, bij vernieuwing
herinnert. Mijn oog zoekt in onzen vriendenkring naar den man, ons zoo belangrijk, die nog kort geleden
onze zamenkomst bestuurde,¹ maar te vergeefs; nooit, nooit treedt hij weder deze achtbare zaal binnen,
wij zagen hem wegzinken in het graf; de dood geeft ons dien man nimmer weder!

Slechts vier weken geleden, stond onze vriend op dezelfde plaats, en sprak tot ons, met mannelijke
kracht, over Gods wakende zorg en wijs bestuur, zichtbaar in de lotgevallen van ons Vaderland; hoe weinig
dachten wij toen: het is welligt de laatste maal, dat wij den geliefden Redenaar hooren. Treurige
verandering! Het is mij op deze plaats, als of ik nog zijne stem vol liefelijkheid, zijne lessen der wijsheid
hoore; zijn heilig ijvervuur voor God en het Vaderland aanschouwe: en dat alles is helaas! voorbij; moeite
kost het u en mij, om ons te gewennen aan die ontroerende gedachte: ERDBRINK *is niet meer*.

Zijn mond, die gezelligheid en vriendschap, beschaafdheid en deugd ademde, is gesloten voor altijd.
Dat gestoelte, hetwelk hij meer dan eens heeft versierd² staat ledig; wij vragen hem, die zoo dikwijls en zoo
gaarne ons geleerd, vermaakt, of gesticht heeft, terug,- maar de dood staat zijne prooi niet af. Daar ligt dan

¹ Zederts het laatst des vorigen jaars, nam de waardige man het Voorzitterschap bij Bestuurderen van deze
afdeeling der Maatschappij waar; en zulks voor de derdemaal. De overledene had eene bijzondere
voorzichtigheid en tegenwoordigheid van geest in het besturen van talrijke vergaderingen, zoo als doorgaans
die zijn, welke het Enkhuizer Departement, tot Nut van 't Algemeen, maandelijks houdt: Hij genoot daarom den
algemeenen bijval, zoo dikwijls hij met het bestuur van dit Departement was bekleed; te meer, daar hij, in die
hoedanigheid, gedurige de aangename proeven gaf van zijne innemende welsprekenheid en deugdzaam
gevoelens.

² In de gewone vergaderingen der Maatschappij, heeft ERDBRINK onderscheidene verhandelingen en
redevoeringen, van tijd tot tijd, uitgesproken. Het zij mij vergund de titels derzelven hier neder te stellen, ten
proeve van 's mans smaak en letteroefening: *Vrolijkheid en tevredenheid, beschouwd als wezenlijk genoeg en
zedelijke pligt. Over de zintuigen der Insecten. Over het nut der Bergen voor den aardbewooner. De schoonheid
des Winters. Betoog dat de opmerkzame beschouwing der natuur, een weldadigen invloed heeft op onze
zedelijkheid. De hand van Gods Voorzienigheid, zichtbaar in de lotgevallen van ons Vaderland.* Over dit
onderwerp had hij, volgende het beloop der gebeurtenissen, vijf verhandelingen gedaan, en was met de
laatste, door hem den 18. Januarij l.l. uitgesproken, gekomen tot den Munsterschen vrede in 1648. Ieder zijner
bevallige redevoeringen over dit gewichtig onderwerp, leverde overtuigende proeven van zijne groote
bedrevenheid in de geschiedenis van Nederland, die voor hem, tot in de kleinste bijzonderheden, openlag, over
welke hij keurige aanmerkingen mededeelde, om de oorzaken, den loop en de gevolgen van gewichtige
voorvallen, regt duidelijk te doen bezeffen, ten einde de weldadige en wijze zorg van God, voor het behoud en
de welvaart van Nederland, te helderder te doen uitkomen. Een heilig ijvervuur voor den roem der voorvaderen,
diepe eerbied en hartelijke bewondering van Gods bestuur, straalde door in alles, wat hij over dat belangrijk
onderwerp aan de vergadering voordroeg.

zijn taak ter neder, en met dezelve onze blijde verwachting, die wij van den braven en nuttigen man koesterden. Die ledigheid, welke wij ook in deze talrijke zamenkomst thans gevoelen, die treurige somberheid op ons gelaat verspreid, dat neerslagtig gevoel, hetwelk wij in de afgeloopene week, op het aangezigt dan ouden en jongen in onze Stad zagen, getuigt, hoe veel wij verloren hebben; van de diepe smart, welke het verlies van zulk een man over ons heeft uitgestort.

Gij zoudt mij van ongevoeligheid beschuldigen als ik in deze mijne spreekbeurt van iets anders, dan van het smartelijk afsterven diens beminden mans wilde spreken. Hij stond tot de loffelijke Maatschappij, waarvan wij Leden of Begunstigers zijn, tot deze vergadering in te nauwe betrekking; was voor uw en mijn hart te belangrijk en te dierbaar, dan dat ik in het openbaar hem niet zoude gedenken, wiens vroegen dood wij in onze Stad bijzonder in dezen vriendenkring op den duur grievend zullen ontwaren. Maar neen! mijn eigen hart is te diep in dit plegtig uur getroffen, om in deze onze eerste zamenkomst na dat treurig ongeval, van hem te kunnen zwijgen, dien ik zeer hoog achtte in zijn nuttig leven, die mij ook na zijn sterven onvergetelijk zal blijven.³

Aan het treurige, maar toch niet geheel onaangename *aandenken* van wijlen den hooggeachten Voorzitter dezer afdeling; aan *de nuttige en leerzame beschouwing van zijn leven en sterven*, zij dan mijne rede in dit plegtig uur geheel toegewijd. Een deelnemend gevoel, Geachte Medeleden zal u bezielen tot eene gunstige aandacht, en tot ernstige behartiging van die lessen der ware wijsheid, die ons het graf van ERDBRINK onzen vriend overvloedig aanbiedt.

Gevoelig werden wij allen, en velen onzer Stadgenooten met ons aangedaan, toen wij zeer onlangs onverwacht hoorden, dat het leven van ERDBRINK onzen vriend, den vriend der jeugd en der armen, bedreigd werd. Hoe opregt en hartelijk en algemeen was de belangstelling in het behoud van dien hooggeachten man! Vurig was ons verlangen, ernstig onze bede, dat God zijn jeugdige leven sparen, hem van den oever des doods aan de zijnen, aan de jeugd, aan de Maatschappij mogt wedergeven. De nood klom hooger, de wijsheid der ervarenste geneeskunst stond stil, oordeelde zijn toestand hopeloos. Pijnlijk werd gedurende drie of vier dagen, onze onzekerheid, donker onze verwachting; dan onder dat alles gloorde er nog een vonk van stille hoop in onzen boezem; dat die man ons niet zou worden ontruk in den vollen bloei zijner mannelijke kracht, in de ijverige arbeidzaamheid van zijn werkzaam en verdienstelijk leven.⁴

Maar zoo veel te zwaarder trof ons de slag, toen wij de treurmare hoorden; hij is bezweken onder de kracht der ziekte; de laatste uur van onzen vriend is geslagen! Die slag trof en wondde niet slechts zijne naaste betrekkingen, niet slechts ons zijne vrienden, maar dompelde ook de jeugd in diepen rouw; ja allen die hier en elders op beschaving, deugd, menschenheil, en eene verstandige opvoeding der jeugd, hoogen prijs stellen. Met den dood van dien eenen man scheen ieder welgezinde een vriend en broeder verloren te hebben.

Levendiger dan ooit bezeffen wij thans, hoe dierbaar, hoe nuttig hij ons in zijn leven is geweest, wiens verlies ons allen met droefheid vervult. Als wij peinzen op zijn gemis, baart het ons zoms eene

³ Daar de school van den overledenen aan mijn bijzonder opzigt, door de plaatselijke Schoolkommissie alhier was opgedragen, bood zich voor mij dikwijls de gelegenheid aan, om ERDBRINK als onderwijzer en opvoeder der jeugd, van nabij te leeren kennen. Bij ieder schoolbezoek trof mij gevoelig de goede orde en wijze inrichting derzelve, de bevattelijkheid van 's mans onderwijs, de vriendelijkheid zijns verkeer, de gemakkelijkheid, waar mede hij in de verschillende vakken van zijn onderwijs werkzaam was. De Fransche, Engelsche, Hoog- en Nederduitsche talen, aardrijks- reken- en natuurkunde, de geschiedenis, inzonderheid die onzes Vaderlands, werden door hem geleerd; en daarom was hij in mijn oog, bijzonder belangrijk voor de jeugd, wijl hij zijne kweekelingen zucht tot onderzoek en liefde voor de wetenschappen wist in te boezemen.

⁴ Wijlen PIERRE FREDRIK ERDBRINK is geboren te Amsterdam, den 16 November 1784, uit brave ouders, die reeds vroeg, voor zijne verstandelijke en zedelijke ontwikkeling, teedere zorg droegen. Zijn ligchaams gestel was niet sterk, en de aanhoudende werkzaamheid van zijnen vurigen geest, ondermijnde nog meer zijne krachten. Op den 27 Januari dezes jaars, werd hij ligt ongesteld, hetwelk aanvankelijk geene beduidenis scheen te zijn. Onverwacht echter, openbaarde zich binnen weinige dagen, eene hevige zinkingskoorts, welke spoedig zoodanig toenam, dat de kundigste geneesheeren aan zijn behoud wanhoopten; vier of vijf dagen lang, sluimerde de dierbare kranke in eene doodelijke ongevoeligheid, tot dat hij in den avond van den 7. Februarij zachtkens den geest gaf. Door de kracht der ziekte bedwelmd, sprak hij zeer weinig in de laatste dagen zijns levens.

weemoedige vreugde, terug te zien op de loopbaan, door hem zoo roemrijk afgelegd; het lenigt onze droefheid, als wij ons voor den geest brengen, het veelvuldige nut en genoegen, door dien waardigen man gesticht of bevorderd.

Als vriend was hij ons zoo belangrijk door zijn minzaam en nuttige verkeer; in den vriendenkring de ziel der gezelligheid, die leefde wanneer hij de stille vreugde der zamenleving kon bevorderen. Hij, de opene en opgeruimde man, altijd zoo redelijk, zoo hartelijk, zoo menschelijk; nimmer vrolijk tot ligtzinnigheid of losbandigheid, maar de vriend van tevredenheid, die de belangrijkste gesprekken ongevoelig door zijne spraakzaamheid wist uit te lokken. Zoo gaarne deelde hij, zonder aanmatiging, uit den schat zijner kundigheid en ervaring aan vrienden en bekenden zijn wijzen raad mede. De man van beschaafdheid zag en hoorde ERDBRINK met toegenegenheid, daar hij alles wat goeden smaak, menschenheil, verlichte Godsdienstkennis ademde, met jeugdige geestdrift en mannelijke kracht, voorstond en bevorderde. Reeds in zijne jongere jaren was hij de geliefde kweekeling van zijne brave en kundige leermeesters; andere Steden van ons Vaderland dongen om zijn bezit.⁵ En geen wonder, dat een jongeling, die bij een gelukkigen aanleg, vroeg reeds uitnemend was ontwikkeld, en daarbij een onbesproken wandel paarde, van den beginne zijner komst in dezen Stad, achting verwierf onder alle standen,⁶ en bij mannelijke jaren gedurig in hoogachting klom bij allen, die zijne uitgebreide kunde, de braafheid zijne beginselen, en de welwillendheid van zijn hart, leerden kennen.

Voor onze Maatschappij tot Nut van het Algemeen, welke hij als de voedstervrouw zijner bekwaamheid, met kinderlijke dankbaarheid vereerde,⁷ was ERDBRINK een nuttig sieraad, en voor onze afdeeling een vaste steunpilaar. Wie herinnert zich niet, hoe hij voor eenige jaren de welbespraakte en gevoelige tolk der dankbare erkentenis van de loffelijke Maatschappij in 't openbaar geweest is.⁸ Uit het

⁵ De overledene ontving zijn eerste onderwijs van zijnen waardigen vader, die mede onderwijzer was te Amsterdam. Na het vroegtijdig afsterven van dien man, werd de jeugdigen ERDBRINK, pas den ouderdom van twaalf jaren bereikt hebbende, geplaatst in het Kweekschool voor schoolonderwijzers van Amsterdams eerste Departement: tot Nut van 't Algemeen, onder het opzicht van den beroemden RAMAKERS. Op deze kweekschool bragt hij acht jaren door, vier derzelve als kweekeling, en de overige als ondermeester. Vervolgens heeft hij eenige tijd bij den algemeen bekenden en verdienstelijken COENRAAD WERTZ, het schoolwerk waargenomen. En bij beide deze mannen, die den overledenen als vriend bleven hoog achten, heeft hij de vaste grondslagen gelegd van de groote bekwaamheden, die hem naderhand een sieraad voor den schoolonderwijzerstand deden zijn.

⁶ Toen ERDBRINK in deze Stad beroepen werd tot Fransch kostschoolhouder, in den jare 1805, (welke post hij in April 1806 aanvaardde) werd hij mede aangezocht door het schoolbestuur in de Stad Zwolle, en korten tijd te voren door dat van *Leijden*; welke laatste Stad nog eens haar aanzoek herhaalde, toen hij reeds eenigen tijd alhier werkzaam was geweest; doch hij verkoos deze Stad, en bleef hier werkzaam, schoon de voordeeligste aanbiedingen hem werden gedaan van elders. Toen hij in *Enkhuizen* zich nederzette, had hij den ouderdom van twintig jaren nauwelijks bereikt, en de achting waarmede hij, op voorschrijving van brave mannen, onder anderen van den verdienstelijken Amsterdamschen scholarch PIERRE AGRON, was ontvangen, nam steeds meer en meer toe. Spoedig na zijne overkomst, werd een groot aantal kinderen uit deze Stad, aan zijne opleiding toevertrouwd, en van tijd tot tijd werden hem uit andere Steden, in en buiten ons Vaderland, jongelingen ter geheele opvoeding toegezonden.

⁷ Van de loffelijke Maatschappij, tot Nut van 't Algemeen, was ERDBRINK vroeg Lid, en altijd een warme voorstander; getuigen zijne lettervruchten welke hij, in de vergaderingen van het Departement alhier, dikwijls voorlas: van tijd tot tijd hield hij zich bezig met geven van zoogenoemd *Volks-onderwijs*, hetwelk voor tien jaren, namens deze afdeeling, aan den gemeenen man gegeven werd, over zedeleer, natuurkunde en geschiedenis; daarbij legde hij duidelijk aan den dag, zijnen uitmuntende aanleg, om naar de vatbaarheid van den mingeoefenden te spreken. Het was hem een vreugdefeest, de algemeene vergadering der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, jaarlijks te mogen bijwonen; en in het midden zijner vrienden wedergekeerd zijnde, vervrolijkte hij onze gezellige zamenkomsten, door mededeeling dier schoone vruchten van wetenschap, opvoedingskunst, en dichtkunde, door hem op die algemeene vergadering opgezaald.

⁸ Toen in het voorjaar van 1808, een en twintig Visschergasten zich roemrijk onderscheiden hadden, in de redding van schip en schepelingen, die voor deze Stad, bij fellen storm, in hoogen nood waren van te vergaan, oordeelde het hoofdbestuur der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, die edelmoedige en gevaarvolle redding harer openlijken lof en zichtbare erkentenis waardig; en droeg aan het Departement der Maatschappij alhier gevestigd, de aangename taak op, om de toegelegde prijzen en roemvolle getuigschriften, aan voornoemde visscherlieden uit te reiken. Eene commissie werd uit dit Departement benoemd, om die

gevoel zijnes harte roemde hij elke edele daad, ten nutte of ter redding der menschheid; meer dan eens waren wij de blijde getuigen van zijnen ijver en bereidvaardigheid, om alles bij te dragen, wat den luister, en het nut van onze Maatschappij kon bevorderen. ⁹ Geene moeite was hem te groot, geene opoffering te kostbaar, voor het heil en den bloei derzelve, Meer dan eens zagen wij zijn wijs beleid in de besturing onzer zamenkomsten, hoorden wij hem met genoegen de schoone en heerlijke werken Gods in de natuur beschrijven, werden wij door hem opgewekt tot de beschouwing der schepping; en wanneer hij Gods goede Voorzienigheid, zichtbaar in de lotgevallen van ons Vaderland, met roem vermeldde, boeide hij onze aandacht door zijne wijze opmerkingen, godsvruchtig gevoel en mannelijke welsprekenheid. Dien man zullen wij nooit hier beneden meer hooren. Hij is voor onze vriendenkring, voor deze vergadering, voor onze Maatschappij, zoo vroeg, en onherroepelijk verloren! -

Verloren voor zoo vele nuttige betrekkingen, waarin hij voor deze Stad getrouw werkzaam was. Neen die man onttrok nooit zijne hulp met raad of daad, waar hij geroepen werd om iets goeds uit te werken voor de belangen der burgerij, voor de bevordering van den bloei en welvaart onzer stad, van de werkzaamheid onder de behoeftigen, de ondersteuning der armen, de verbetering van het lot der schamele grijsheid. ¹⁰ Men rekende op zijne menschlievendheid en geestdrift, stelde hoogen prijs op zijnen ijver en schranderheid, en bij verschil van mening, bleef men dien man hoog achten, die, wanneer hij ook dwalen mogt, toch altoos belangloos het goede zocht. Uitspanning en vermaak was het voor dien arbeidzamen Menschenvriend, wanneer hij, na het getrouwe onderwijs der jeugd, in vereeniging met waardige vrienden, iets nuttigs voor anderen kon daarstellen. Hoe wordt die man nu reeds op vele plaatsen, in onderscheidene betrekkingen gemist! en zijn gemis zal op den duur eene smartelijke ledigheid achterlaten.-

En gij o Jeugd! zult dat gemis nog meer gevoelen! Het opkomend geslacht, aan hem zoo veel verplicht, beminde ERDBRINK, hunnen vaderlijken vriend, met kinderlijke teederheid. Hij leefde geheel voor de opkweeking en beschaving van die teedere panden, welke aan zijne zorg waren toevertrouwd. De vorming en het onderwijs der jeugd, een werk, door velen als lastig en vervelend geschuud, maar in het oog van den wijzen, van den menschenvriend, het heiligste en gewichtigste, dat op aarde kan verrigt worden, was voor hem geen lastpost, meer nog dan eene eervolle kostwinning; maar zijn geliefkoosd werk; het groote doel en de wellust van zijn leven. Zag men den waardigen kindervriend te midden zijner kweekelingen, hoe veel vriendelijkheid in zijn oog, hoe veel geduld in zijn onderwijs, hoe veel nederbuiging tot de zwakken; en dat alles was gepaard met gepasten ernst en gezette nauwkeurigheid. Hoe veel vernuft

uitreiking tot een nuttig en opwekkend Volksfeest te maken; op derzelve verzoek, nam ERDBRINK de hoofdwerkzaamheid dezer aandoenlijke plegtigheid op zich. Voor een talrijke schare, in een der kerken dezer Stad zamengevloed, sprak hij, bij de uitreiking dien eereblijken: *Over de voordeelen, welke onafscheidbaar aan de uitoefening onzer goede daden zijn verbonden.* Door deze redevoering, met zoo veel zedelijk gevoel en mannelijke welsprekenheid gehouden, verwierf zich de jeugdige Redenaar de goedkeuring van alle zijne hoorders.

⁹ Hij was een der oprichters van de *Spaarbank*, in den voorledenen jare door deze afdeeling tot stand gebracht; gedurende eenige maanden, tot zijn dood toe, nam hij met anderen het bestuur over dezelve, met veel ijver waar. Dikwerf was hij de werkzame opzigter over de *Bibliotheek*, welke ten nutte van den gemeenen man, door deze afdeeling, zedert jaren is opgericht.

¹⁰ ERDBRINK nam nu ten derden male den moeilijken post van Diaken bij de Hervormde Gemeente waar; in welke betrekking hij zich steeds voorbeeldig heeft gekweten, bijzonder in het laatst van den voorledenen jare, daar hij, in vereeniging met andere waardige ambtsbroeders, ijverig en met gelukkig gevolg, is werkzaam geweest in de daarstelling van eene nuttige inrigting en geschikt verblijf, waarin de oude behoeftige leden der Hervormde Gemeente worden opgenomen en verzorgd. Bij den eersten maaltijd, dien de oude mannen en vrouwen, vrolijk en dankbaar voor die vaderlijke verzorging, in dat gebouw zouden houden, was ERDBRINK met andere van zijne medebroeders tegenwoordig; hij trad op in den kring dier beweldadigden, en wijdde deze menschlievende inrigting met een roerend dankgebed plegtig in, hetwelk de harten der aanwezenden diep trof. - Elke waardigheid, met welke de brave man in deze Stad was bekleed, was ook regtstreeks aan het heil der menschheid toegewijd, en geene derzelve, buiten zijn onderwijzers post, bragt hem eenig voordeel aan. Zedert eenige jaren was hij medelid van den *Brandraad*; en, uit Diakenen, medebestuurders van eene gezegende inrigting in deze Stad, om aan de schamele gemeente nuttigen arbeid en eene eerlijke kostwining te verschaffen, door het spinnen van garen, en het breiden van netten voor de Haringbuizen.

Wellicht was de ijverige en werkzame man, die nooit terug trad, waar hij nuttig kon zijn, al te zeer met bezigheid overladen, waardoor zijne wankelende gezondheid ondermijnd, en zijne krachten reeds vroeg werden geknakt.

en ervaring in de ontwikkeling van de vatbaarheid der kinderlijke zielen. Hem scheen de kunst aangeboren, om de kinderen tot zich op te trekken, om van de betamelijke eerezucht zijner kweekelingen duurzaam nut te trekken, om zich hun hart te gewinnen, en tevens hun zedelijk en godsdienstig gevoel, tot leven en helderheid te brengen. ERDBRINK was in het oog van den menschenkenner, even dierbaar in zijn arbeid ter opvoeding van kinderen, als in zijne pogingen, om hun de eerste beginselen der menschenlijke kennis bij te brengen. Het bevreemde ons nooit, dat ieder kind, het welk zijn onderwijs genoot hem opregt aankleefde, en dat de jongeling, die zijne school reeds had verlaten, hem dankbaar bleef vereeren en beminnen. - Verhaalde hij de geschiedenissen van ons Vaderland, of van Gods heilig woord, dan kon hij, door het bevattelijke en treffende van zijn voordragt, de opmerkelijke belangstelling der jeugd boeijen; door het levendig gevoel dat in zijn eigen boezem gloeide, trof hij het hart van zijne kweekelingen; zijn geestdrift voor al wat goed en edel is, maakte de geschiedenis onder zijn voorstel, tot eene nuttige leerschool van braafheid, vaderlandschlieft en godsvrucht. Leerlingen uit ERDBRINKS school, tot mijn bijzonder godsdienstonderwijs toegelaten, waren mij de beste bewijzen, hoe uitmuntend die man den lust tot onderzoek, de vlugheid van bevassing, en tevens het zedelijk gevoel bij de jeugd wist te ontwikkelen.

Zulke verdienstelijke onderwijzers en opvoeders, die bij onberispelijke zeden, den weldadigsten invloed op het verstand en hart der kinderen zich weten te verwerven, die den smaak voor beschaafdheid en deugdzaam gezindheden ontvonken, staan bij ons M. Vr. en bij elken menschenvriend op hoogen prijs, zijn in onze schatting, weldadige geschenken der Godheid voor het menschedom; zij verspreiden een koesterend licht over hunnen welgezinde ambtgenooten, zij planten den boom, waarvan het nageslacht de vruchten plukt. Maar zoo veel te grievender treft ons het verlies, wanneer de zulken in den bloei hunner jaren worden afgesneden. Ouders, menschenvrienden, treurt! want wij derven een man, in wien zich zoo veel vereenigde, dat den echten onderwijzer der jeugd vormt. Zijne voortdurende letteroefeningen, toenemende liefde voor het opvoedingswerk, rijpere ervaring, beloofden ons van den braven man, zoo vele schoone en heilrijke vruchten voor het opkomend geslacht. Voor altijd is hij aan onze hoop en blijde verwachting ontzonken!

Wij treuren met zijne waarde Gade, die slechts weinige jaren ¹¹ met dien man al de zaligheid van den gelukkigen Echt smaakte. Zij derft met hem de blijdschap en kroone hares levens. Hare vrolijke uitzigten zijn in rook verdwenen. Diepe weedom doorgriefft onze ziel, als wij gedenken aan zijn teeder kroost, te jong om te bezeffen het verlies van zulk een Vader. Ach die lieve kleinen zullen dat teeder vaderlijk opzigt derven, met hetwelk hij het kroost van andere ouders heeft gadeslagen. O die geduchte slag, welke ERDBRINKS gade en bloedverwanten geheel heeft nedergeworpen, doorwondde ook onze harten. Onze ziel is diep verslagen!

Maar die waardige man moge thans van de aarde zijn verdwenen; zijn naam en roem blijft, dit nut van zijn leven zal met zijn lichaam geenszins vergaan. Dit matigt onze droefheid, dit stort vertroostende balsem in ons hart.

ERDBRINK leeft niet slechts in den boezem van zijne teederste betrekkingen en vertrouwdste vrienden, maar ook in het hart van elken menschenvriend, die zijne waarde wist te schatten. Zijn leven, schoon vroeg afgemaaid, heeft nogtans vrucht, blijvende vrucht gedragen. Hij leeft in de harten van die jongelingen, aan welker opvoeding hij zoo getrouw heeft gearbeid; in de harten van alle die regtgeaarde ouders, die de vrucht van zijnen arbeid in hunne ontluikende zonen en dochteren aanschouwen. Edele roem, die den arbeid van een geheel en langdurig leven waardig is! In den korten tijd van twaalf jaren, heeft de dierbare overledene, ongezocht en onopgemerkt, zich zelve een gedenkzuil opgerigt, duurzamer dan menige tombe van arduin of metaal; een gedenkzuil, die ons den roem van zijne kunde, braafheid, en ijver voor het heil der menschheid, eerbiedwekkend predikt. Dit is het deel niet van den veroveraar, den wereldbedwinger, die geene andere aanspraak heeft gehad op de achting zijner tijdgenooten, dan oorlogroem, met bloed en tranen bezoedeld. ERDBRINK daalde ten grave, en laat onder ons de liefelijke geur eener zegenrijke nagedachtenis achter; tranen van dankbaarheid besproeijen zijn koud gebeente.

In de afgeloopene week zagen wij de ongekunstelde bewijzen, hoe hartelijk de kinderen zulk een Leermeester beminden. Menig jongeling, door hem opgekweekt, treurde in stilte over het afsterven van dien voortreffelijken man, en zeide uit het diep gevoel zijnes harten: dit en dat goede heeft mij ERDBRINK

¹¹ In het jaar 1811, trad ERDBRINK in den echt met Juffrouw VROUWTJE VAN DER VELDEN; uit welk huwelijk twee zonen zijn overgebleven, te jong om hun groot verlies te bezeffen.

geleerd: hij had mij waarlijk lief! aan hem dank ik, naast Gode en mijn ouders, mijne ontwikkeling, en zoo veel nuttige lessen, die mijne leidsvrouwen zullen zijn op mijne levensbaan! - Gevoelt het mijne Vrienden! hoe zalig het is voor een welgeplaatst hart, van deze wereld te mogen scheiden in die vrolijke hoop: ik heb met Gods hulp een zaad mogen zaaijen het welk vrucht zal dragen voor deze en de toekomstige wereld! –

Ja gezegend blijft zijn naam voor zoo vele armen, welke hij door milde gaven uit zijne welvaart heeft verkwikt. Al wie ooit met den braven man aan de ondersteuning van behoeftigen, aan de verbetering van het lot der armen hebben gearbeid, zullen met lof gewagen van zijne wijze voorlichting, onvermoeiden ijver en edelmoedige opofferingen. En gij die onzen vereeuwigden vriend in de edele zorg van zijne moeder en bloedverwanten, in zijnen vertrouwden omgang leerden kennen, gij zult hem nooit het eervol getuigenis kunnen weigeren, dat, bij de zwakheden, die den sterveling altijd aankleven, en die helaas! van den moedigen ijver voor het menschenheil bijna onafscheidelijk zijn, nochtans een echt en verlicht christelijk gevoel, vurige zucht voor braafheid, reinheid van beginselen, warme liefde voor het vaderland, werkzame ijver voor menschenheil, het doorgaande kenmerk was van zijne gesprekken en daden.

Gezegend blijft zijn naam ook voor deze Stad want wij erkennen dankbaar, dat ERDBRINK, met andere waardige mannen, onder het gunstig Godsbestuur, een nuttig werktuig is geweest, voor het behoud en de aanvankelijke herstelling van eenen voornamen tak van Enkhuizens welvaart ¹²

O! zoete lafenis is het voor onze bedroefde harten, met het oog van onzen geest rond te weiden over alles, wat ons dien man nuttig, beminnelijk, en noodzakelijk maakte. Zoo gaarne brengen wij hem de schatting aan zijne deugd en verdiensten verschuldigd.

Wij keeren met onze gedachten gedurig tot den geliefden dooden weder. Dat onverwacht, vroegtijdig en hoogst smartelijk afsterven heeft bij ons mijne Medeleden! en velen onzer Stadgenooten een indruk gemaakt, te diep en te ernstig, dan dat wij ons ligtzinnig daarboven zouden kunnen of willen verheffen. De plaats, van waar ik tot u spreek, de aandoenlijke plegtigheid van dit uur, het ernstig gevoel op onzer aller gelaat verspreid, geven mij vrijmoedigheid, ja roepen om *die gevoelens te ontwikkelen, welke door den dood van onzen vriend en broeder in ons zijn verwekt*; gevoelens en gedachten, die den redelijken en onsterfelijken mensch tot leering en bemoediging op zijnen levensweg kunnen verstrekken.

De dood van ERDBRINK verlevendigt voor onzen geest, het aandenken aan die waardige mannen, die heden voor een jaar, nog dezen vriendenkring versierden. Ook zij zijn ons ontrukkt, ons voor gegaan op dien somberen weg, waarop wij eerlang allen hen zullen volgen. Levendiger dan ooit, ontwaren wij thans met hoogen ernst onze broosheid en afhankelijkheid, daar het hoofd onzer zamenkomst, die onze vergadering bestuurde, ons is ontvallen. Onverwacht, te midden van zijne roemvolle loopbaan is hij gestuit; en, niettegenstaande zijn jeugdige leeftijd, niettegenstaande ons vurigst verlangen, door den onzigtbaren, maar zoo gewissen pijn des doods in het hart getroffen. Die Koning der verschrikkingen eischte zijne schatting, en geen nuttig leven, geene teedere banden, geene kunde of braafheid, vermogten iets om dien wreeden eisch af te bidden. Laat ons met stille aandacht, die treffende waarheid opmerken, welke de overledene, terwijl hij heen gaat uit ons midden, ons zoo ernstig toeroept, voor dat het aandenken aan zijn gelaat en stem, uit onze verbeelding verdwijnt! Laat daar, in de valleijen des doods, welke ook wij eenmaal zullen intreden, onze ziel rondweiden, op dat wij bekend, bevriend mogen worden met het oord van ons toekomstend verblijf. Op de graven onzer vrienden, lezen wij heilzame kruiden, in schijn bitter van smaak, maar die toch de ongesteldheid onzer ziel kunnen genezen, en aan onze edeler vermogens nieuwe kracht ten goede instorten. Zieltogende vrienden, zoo zingt de onsterfelijke zanger van den nacht en van onze

¹² Ik bedoel het werk der *grootte Visscherij*, hetwelk, zedert de rampspoedige jaren van onzen onderdrukking, in diep verval, ja den geheelen ondergang was nabij gekomen. Na de gelukkige herstelling van Neêrlands vrijheid en onafhankelijkheid, traden zommige weldenkende in deze Stad op, om het nuttig Harinkwerk, voor onze Stad een voorname tak van welvaart, uit deszelfs doodelijke sluimering te doen ontwaken. ERDBRINK was een dier weldenkende. Hij bragt met geestdrift, het zijne bij tot de oprigting eener eerste Rederij, die nu reeds vier Buizen, ten haren koste, in zee zendt. Met de hartelijkste en werkzaamste liefde, beminde hij de Stad zijner inwoning, en daarom ging hem, na het onderwijs en opvoeding der jeugd, niets meer ter harte dan de Buisvaart, dat uitmuntend middel, om, in *Enkhuizen*, werkzaamheid, welvaart en koophandel onder alle klassen van menschen te verspreiden.

sterfelijkheid,¹³ zijn Engelen met eene gewigtige boodschap van den hemel tot ons afgevaardigd: voor ons kwijnen voor ons sterven zij; en zullen zij te vergeefs voor ons kwijnen, te vergeefs sterven? - De nadrukkelijke waarschuwing, die zij met vriendelijken ernst ons in het hart doen hooren, kunnen wij die ondankbaar en liefdeloos omtrent hen en ons zelve, versmaden? Daar staan hunnen grafteekens met dat veelbeduidend opschrift: uw leven is voor u een schat van onberekenbare waarde, maar van onzekere bezitting: haast u met wijsheid, want rondom u waart de dood, de groote eigenaar van al wat hier beneden het leven heeft ontvangen.

Wij kinderen des stofs, vallen af als bladeren. Maar niet altijd verdort het blad door ouderdom allenskens aan den boom, vaak wordt het nog groenend loof, door eenen guren storm van de tak afgescheurd en ter aarde nedergeworpen. ERDBRINK telde nauwelijks drie-en-dertig jaren, en hij is niet meer!

Sombere gedachten! maar kunnen wij die van ons weren, zonder ons zelve geweld aan te doen? Sombere gedachten! maar zijn die daarom minder noodzakelijk, minder nuttig? Is die verlevendiging aan onzen dood thans ongepast, daar wij weder een schakel in onzen vriendenkring zagen verbreken? Zoo wij onze vrienden opregt en hartelijk lief hebben, worden wij door het gemis van een derzelve krachtig opgewekt, om de dierbaren, die ons overblijven, hartelijker te beminnen; digter sluiten wij den kring, inniger deugdzamer wordt onze vriendschap. Wij vergeten onze nietige, kleine twisten, en wij willen gaarne, zoo lang wij vrienden bezitten hier beneden, hun genoeg en geluk zoeken met vernieuwden ijver. Bij het sterfbed van de geliefden, die ons verlaten, worden wij zoo nadrukkelijk opgeroepen om na te denken, wat wij voor hen zijn geweest; daar gevoelen wij, wat wij voor onze vrienden wezen moesten. Als wij door de sprekende voorbeelden uit onze sluimering worden opgewekt, om ernstiger dan ooit aan dat plechtige oogenblik te denken, wanneer ook wij dit tooneel zullen verlaten, dat oogenblik het welk met elken polsslag voor ons naderkomt, dan wordt ons de regteweegschaal in handen gegeven, om het gewigt en de waarde van onze bedoelingen, genot en goederen te bepalen; zoo veel werk, hetwelk onze ziel afmat, bevinden wij te licht, zoo menige zorg en kwelling der eierzucht, te weinig beduidend voor menschen, die hier een weinig tijds rondwandelen, en dan sterven. In de nabijheid des doods valt ons de blinddoek van de oogden af, en ons verhelderd gezicht aanschouwt duidelijker dan ooit, dat alleen die zorg belang, dat werk van duurzame waarde is, hetwelk aan onze eigene veredeling, aan godsdienst des harten, aan het heil onder natuurgenooten wordt te koste gelegd. Wij treuren als ons een deugdzame vriend wordt van het harte gescheurd, maar als wij onzen troost zoeken in die zalige gedachten, dat hij geen is gegaan naar beter vaderland, o! dan wordt ons smachtend verlangen om hem eens weder te ontmoeten, het heilzaam middel, om de banden los te maken, die onzen geest aan het stof nog boeijen, de krachtige prikkel, om ons voor te bereiden voor die betere wereld, waar eene onverbreekelijke vriendschap, alle vrienden van God en van de deugd, zaliger dan ooit hier beneden, vereenigen zal voor eeuwig!

Heil ons M. Vrienden! zoo de dood van onzen Vriend, die ernstige en heilige stemming der ziel bij ons verlevendigt, in ons gemoed duurzame sporen achterlaat; dan wordt die waardige man ons in zijn sterven even leerzaam en voordeelig, als hij nuttig en belangrijk in zijn leven onder ons trachtte te wezen.

Zijn sterven ons leerzaam en voordeelig!... Ach neen! dat vroeg, ontijdig, en smartelijk sterven van zulk een man, overstelpt mijn hart met rouw, laat in mijne ziel een scherpen prikkel achter. Ik zink weg in gedachtenlooze mijmeringen en bitteren twijfel, die aan de rust mijns levens knaagt. Gelijk een vruchtdragende boom, die in het bloejen zijner kracht, door den ruwen herfststorm ontworteld en neergeveld is, zoo is ERDBRINK neergeworpen: ja hij had reeds veel vrucht gedragen, maar beloofde nog rijkere oogst. Daar ligt hij verbrijzeld, die aan de jeugd nog lang zijne schaduw en vruchten had kunnen geven! Hoe veel had die hartelijke vriend nog zijnen vrienden en betrekkingen kunnen wezen! Daar lag nog voor zijne ijverige werkzaamheid een ruim veld open, waar op hij met noesten vlijt, ten zegen voor de jeugd, tot heil der Maatschappij had kunnen zaaijen, planten en kweeken. Hij was zelfs, naar zijnen voortreffelijken aanleg, vatbaar voor meerdere ontwikkeling; zoo onmisbaar voor zijne waarde wederhelft, voor de opvoeding van de panden zijner huwelijksliefde. Hij, die zoo getrouw aan de beschaving van het aankomend geslacht arbeidde, heeft slechts de eerstelingen van zijnen arbeid gezien. Dat hoogste genoeg voor het vaderlijk hart, om in de ziel van eigen dierbaar kroost, de zaden van wijsheid en deugd

¹³ Hier en elders heb ik, in mijne rede, die met grooten haast was opgesteld, en geheel wordt overgegeven, zoo als dezelve werd uitgesproken, eenige trekken ontleend, uit de Nachtgedachten van E. Young.

te strooijen, is dien kindervriend geweigerd; geweigerd die heilige vreugde, om zijne eigene zonen met vaderliefde op het pad der godsvrucht te geleiden.-

Bij deze bepeinzing overvalt ons eene donkere zwaarmoedigheid. Zoo velen wandelen gerust daar henen, die hunnen jeugd verbeuzelden, in den mannelijken leeftijd, der Maatschappij tot last, in hunne grijsheid hunnen vrienden ten plaag verstrekken. Hunne kracht blijft frisch, hunnen dagen worden in lengte uitgerekte; en een man die zijne jeugd zoo getrouw besteedde, zoo veel licht en zegen verspreidde in de kracht zijns levens, wien alle goeden een' langen leeftijd hartelijke toewenschten, wordt ons ontnomen op den middag zijner dagen, die naauwelijks was aangebroken. In onze twijfelmoedigheid vragen wij, waarom? waarom moest die man sneven, wiens leven eene algemeene weldaad, een schat was, welke der tegenwoordige en der ontluikende Maatschappij toebehoorde? Is er dan eene onzichtbare magt, die spottende met onze wenschen, een wreed genoegens scheidt uit onze teleurstelling? Die wellust vindt, om den behoeftigen sterveling groote voorregten toe te deelen, ten einde hem te dieper te grieven, door de wegraping derzelve, wanneer hij pas begon met het genot der zegeningen?

Zonder hooger uitzigt, wordt hier het heilig bestuur der Godheid raadselachtig, donker; treurig donker de weg, dien de Allerhoogste met menschenkinderen houdt! Ach! zonder hooger uitzigten dan dit leven, verzinken wij, bij het vroeg wegsterven van waardige vrienden, van nuttige menschen, in een maalstroom van troosteloze vragen en twijfelingen, die onze ziel bedwelmen, en het heiligste plegtanker van onze rust en deugd, het geloof aan Gods Voorzienigheid, losrukken. Dan noemen wij ons zelve schipbreukelingen, te midden der onstuimige baren dobberende, op een ontredderd schip; wij grijpen naar de ontredderde stukken; onze medeschepelingen worden van oogenblik tot oogenblik een nieuwe prooi der golven, en eindelijk verzinken wij mede in het harte der zee. Ontzettende gedachten, gij maakt ons den dood van onzen vriend dubbel treurig, ons uitzigt voor ons zelve verschrikkelijk!- Maar neen, die troosteloze denkbeelden mogen geen oogenblik in onze boesem verwijlen. Te midden van den donkeren nacht des doods, beschijnt ons die zachte straal der hoop, welke uit de heerlijke gewesten des lichts en der onsterfelijkheid, ons toestroomt. Zoo mag dan het scheepje, dat ons door dit leven heenvoerde, voor het geweld des storms en het rumoer der baren bezwijken, en wij veel van onze have, in dien nood, voor onzen oogen zien wegzinken; de onzichtbare hand die ons geleidde, zal bij de schipbreuk ons bewaren, en ons betere deel, dat zich aan dezelve had toevertrouwd, doen aanlanden aan die veilige kust, waar nooit gevaar of nood ons meer zal overvallen.

O gij zoete hoop der onsterfelijkheid, die op den ongewissen vloed en gevaarlijken togt door dit leven, ons vertroost en streelt! Gij ontspruit voor het christelijk gemoed, uit het stof der graven; voor ons nadenken, uit de asch van den vriend die wij betreuren. Gij zijt het alleen, die de verschrikking des doods en de somberheid van het graf, wegvaagt voor het deugdzaam hart! Onwrikbaar vast staat voor ons die zalige overtuiging: dat onze bestemming hooger is dan voor deze lage aarde. Wij, die eenen redelijken geest in ons omdragen, zijn niet zoo verwaarloosd en van onzen Schepper vergeten, dat wij slechts eenige dagen hier beneden zouden woelen en slaven, om beschaafder en deugdzamer te worden, naar den heiligen aandrang van ons geweten; om daarna in een eeuwig niets te verzinken! Verdenken moesten wij de wijsheid Gods, in stilte aanklagen het plan des grooten Wereldregeerders met zijne voortreffelijkste schepselen, indien het zwijgende graf alle onze verwachtingen kon beperken. Maar het gordijn is opgeheven, het raadsel ontknoopt, door Hem, dien wij als den Vorst des levens eerbiedig huldigen, die de onverderfelijkheid heeft aan het licht gebracht. Dit leven is dan niet het hoofddoel van ons bestaan; de Maatschappij, waartoe wij op aarde behooren, noch de eenige, noch de voornaamste, waarin wij werken, waarvoor wij nuttig zijn moeten. Dit leven is slechts eerste ontwikkeling; Deze aarde de school onzer opvoeding; Deze Maatschappij slechts het klein begin van, en de voorbereiding tot, die betere reinere verbroedering van menschen, uit alle eeuwen en volken, tot hooger doel en genot. Bij het wegsterven van een braaf mensch, die hier uitgebreid nut stichtte, mag onze kortzigtigheid wanen, dat hij te vroeg uit het midden van zijn werk werd weggeraapt; maar de Opperste wijsheid, die tijd en eeuwigheid omvat, oordeelde dat zulk een man reeds vroeg had afgedaan, wat hij moest en konde doen, genoeg was ontwikkeld voor de inwoning in die betere wereld, waarvoor de mensch op aarde rijpen moet; en nu treedt de dood toe, gelijk de maaijer, die door den landbouwer in zijn koorn wordt gezonden, en velt met de zicht den rijpen oogst, die in de voorraadschuur wordt ingezameld. Geene goede vrucht wordt hier op aarde door den Vader der menschen onrijp geplukt, geen getrouwe wachter ontijdig van zijn post geroepen.

Zoo twisten wij dan niet langer over den vroegen dood onzes vriend, en zwijgen voor Hem, die onzen levensloop regelt, en ons opkweekt voor beter Vaderland. Wij gelooven met een stil vertrouwen:

ERDBRINK had den taak hem opgedragen, naar wijzer plan dan wij beramen, afgedaan: hij was genoeg ontwikkeld en gevormd voor de hoogere Maatschappij, waarin thans zijn gereinigde geest is opgenomen. Zoo was dan het doel, waartoe hij hier beneden was, bereikt; zijne ziel werd door de Hoogste liefde, van de boeijen der sterfelijkheid ontslagen. Wij treuren, ja, om dat hij ophield voor ons te leven, maar tevens verblijdt zich ons hart in die verruimde hoop, dat de vereeuwigde voor hoogere kringen leeft, waar hij Gods wijzen weg, in volle klaarheid aanschouwt, en uit den bron der zaligheid wordt gedrenkt. -

Ja, onze vriend werd op aarde uitnemend ontwikkeld; maar ware hij alleen voor deze aarde bestemd geweest, Gods wijsheid zou hem langer onder ons hebben laten vertoeven; want op de baan, door hem ingeslagen, kon hij meer vorderingen in wijsheid en deugd gemaakt hebben bij langduriger leven; maar hij is overgebracht in schooner oord, in vruchtbaarder luchtstreek, om daar spoediger te rijpen, en die hoogte in wasdom te verkrijgen, die hij hier nooit kon bereiken. Waar is de vrucht van zijnen onvermoeiden arbeid? die heeft hem deze aarde nog niet kunnen geven; want slechts weinigen van zijn lieve kweekelingen zag hij, met goede hoop der Maatschappij intreden; maar de vrucht van zijnen arbeid gaat niet verloren, noch voor hem, noch voor ons; zijne werken volgen hem, en zijne talenten en liefdezucht voor de opwekking van kinderen, wordt gewisselijk gebruikt van den Vader der Geesten, tot opvoeding van mingeoefenden in de zaligste Maatschappij.

Nu klagen wij dan niet langer over de kortheid van het aardse leven onzes vriends: immers de ware wijsheid leert ons overtuigend, dat het getal van jaren niet de regte maatstaf is voor ons leven op aarde, maar alleen de mate van onze ontwikkeling in kennis en deugd, het nut door ons onder onze natuurgenooten gesticht, de godsvruchtige gezindheid in ons hart aangekweekt. Menig een bereikt eenen hoogen ouderdom, en zijn leven is onvruchtbaar voor hem zelve, nutteloos voor de Maatschappij; zijne vermogens blijven in eene diepe sluimering, of nog erger, hij misbruikt dezelve tot verlaging en verderf, voor zich zelve en anderen. Ach! voor hem verstrekt de grijsheid niet tot eene sierlijke kroon, maar tot een ijzeren last, want zijne jeugd en rijpere leeftijd is voor hem nutteloos heengevaren. Maar wanneer wij reeds in den bloei onzer jaren beschaafdheid, deugd en godsdienst bij ons zelve hebben aangekweekt en ontwikkeld, in den kring ons aangewezen, het goede hebben gesticht en bevorderd, dan hebben wij voor ons en anderen lang geleefd, al roept ons de dood vroeger op. Niet de menigte van jaren, maar wijsheid en deugd, brengt onze ziel tot rijpheid; en alleen dat leven is lang, hetwelk aan het doel des levens beantwoordt, en tijd, die geen vruchten draagt, is den naam van tijd niet waardig: wat baat den mensch tachtig jaar, in niets te doen gesleten; hij heeft niet geleefd, maar het leven verbeuzeld; hij is niet spade, maar overlang gestorven. De wijze man die onvermoeid nut heeft gesticht, is de man, van jaren, al leeft hij slechts een derde van een eeuw; en een Methusalem in jaren, kan in eene grijze jonkheid sterven. Wijsheid en deugd is den mensch het regte grijze haar, en een onbevlekt leven, de regte ouderdom.

O, naar dien maatstaf, die in het oog van den wijzen, van Hemellingen alleen de regte is, heeft ERDBRINK lang geleefd. Vroeg was zijn verstand tot rijpheid gekomen voor het werk hem opgedragen, spoedig waren zijn deugdzame gevoelens ontwikkeld. Ziet de kweekelingen, die hij gedurende twaalf jaren, door woord en voorbeeld onderwezen, die hij als beschaafde jongelingen en jonge dochters, aan hunne ouders heeft wedergegeven; ziet op het goede voorbeeld, waar door hij den betamelijken naijver bij zijne medewerkers aan het opvoedingswerk, heeft geprikkeld; ziet op den goeden geest dien hij heeft opgewekt in de verdere kringen waarin hij optrad; ziet mede op den heilrijken arbeid, dien hij mede opgezet en voltooid heeft; ja nog eens, ERDBRINK heeft lang geleefd, want hij heeft nuttig geleefd.

Strelend denkbeeld voor zijn gade, voor zijne aanverwanten, voor ons zijne vrienden. Opwekkend en bemoedigend voor ieder onzer, die niet te vergeefs wil leven, wien het gevoel zijner groote bestemming geheel de ziel vervuld! - beschamend voor velen, die mogelijk reeds tweemaal meer jaren tellen, dan de afgestorvene op aarde bereiken mogt, en die nog zoo weinig hebben afgedaan, niets hebben daargesteld, waar door hun aandenken in zegening kan blijven.

ERDBRINK onze vriend, is van ons weggenomen, maar terwijl hij zijne brooze woning verliet, heeft hij voor de zijnen een schoon erfdeel nagelaten, in den roem en lof zijner verdiensten en deugden; voor zijne kweekelingen, in het vruchtbaar onderwijs en de heilzame lessen van hem ontvangen. Geen regtschappen vader of moeder welker kinderen zijn onderrigt hebben genoten, zal ooit vergeten wat die waardige man voor hun teeder kroost is geweest. In de kringen, waarin hij verkeerd heeft, zal zijn raad, zijn voorbeeld, met welgevallen en in vriendschap worden herdacht; O, wij gevoelen zoo levendig, dat wij hier een vriend te minder hebben, in onzen Stad dien menschenvriend missen.

ERDBRINKS roem na zijn' dood, blijve ons heilig mijne Vrienden! wekke ons allen op tot de hartelijke deelneming in het lot zijner treurende weduwe. ERDBRINKS roem, vure in onzer aller harten die deugdzaam eierzucht aan, om gedenkteekenen van onzen ijver voor menschenheil, van onze liefde voor al wat goed en edel is, overal waar wij verkeerden, te stichten; op dat wij, wanneer wij dit tooneel der afwisseling zullen hebben verlaten, door elk deugdzaam hart in stilte toegejuigd, met eere door onze vrienden herdacht mogen worden, en ons leven eene kroone voor de onzen mogen wezen. ERDBRINK blijft nog voortwerken ten zegen, misschien tot in verre gedachten; zijn invloed verspreidt zich in het harte van zulken, die nooit zijn sterfelijk oog heeft aanschouwd, vertroostende, aanmoedigende gedachten! wij houden niet op met nut te stichten onder onze natuurgenooten, wanneer wij menschenheil bevordert, een goed voorbeeld in beschaafdheid en dugd hebben gegeven; bovenal, wanneer wij aan de verlichting en de vorming van het opkomend geslacht hebben gearbeid. Ouders! Leermeesters der jeugd! het goede zaad, dat gij strooit met geduld en zorg en liefde, zal niet geheel verstikken in de aarde; hier of daar moge het een ongunstigen grond vinden, bij dezen en genen langer tijd nodig hebben om zich boven den grond te vertoonen, maar het draagt toch vruchten wanneer gij er niet meer zijn zult: ERDBRINK heeft mede een steen aangebragt, tot het gebouw van ware menscheijkheid; jongelingen door hem onderwezen, treden in zijne plaats, om met andere weldoeners des menschedom, dat gebouw hooger op te trekken. Dat denkbeeld verkwikt onze ziel, moedigt onzen ijver aan, wanneer wij arbeiden om deugd, geluk en wijsheid rondom ons te verbreiden. Den lof, welken een dankbaar nageslacht ook ons niet zal weigeren, wanneer wij ernstig het goede zoeken, smaken wij reeds bij voorraad, eer wij van deze aarde aftreden, onze verbeelding maalt ons dien roem, met de bekoorlijkste verwen; en indien het waarheid is, dat wij, na dit ons zichtbaar omkleedsel te hebben afgelegd, nog eenige kennis dragen van den werkkring, waarin wij aan deze zijde des grafs onzen arbeid en ons genoeg vonden, hoe rein en zalig zal dan de vreugde wezen, die de traan van dankbaarheid in stilte aan onze nagedachtenis toegewijd, ons in die betere wereld zal geven.

Toen ik droefgeestig terug keerde van de sombere uitvaart mijns vriends, in donkere gepeinzen over zijn sterven mij verloor, was het mij, als of in de nachtelijke stilte, de geest des afgestorvenen voor mijn oog opdaagde; hij lachte mij minzaam doch ernstig toe; hij nadert en fluistert mij deze woorden toe: Ik adem thans in reinere luchtstreek, en ben onsterfelijk! Zeer vroeg, maar niet ontijdig, ben ik van mijn werk onder de stervelingen ontslagen. Ga heen en zeg aan mijne vrienden, dat ik de goedheid Gods, die ik in de besturing der lotgevallen van mijn geliefd Nederland, hun stamelend aanwees, nu duidelijk aanschouwe, aanbeddend roeme in mijn eigene leiding door het land der vreemdelinkschap, naar het betere Vaderland. Ga heen en zeg aan de jeugd, dat zij mijn roem op aarde, mijne kroon in den Hemel zullen wezen, indien mijn onderwijs en raad, in hunne harten voortwerkende, hen vormt tot verlichte, deugdzaam en godsdienstige burgers van hun Vaderland. Ga heen, en druk het ouders en opvoeders der jeugd diep in de ziele, dat zij met godsdienstige trouw, en inspanning van alle krachten, rusteloos arbeiden in de opkweeking van kinderen en jongelingen, tot nuttige menschen: ik maaije reeds van het geen ik in zwakheid heb gezaaid, en de beste kindervriend heeft mijn' arbeid niet verworpen. -

Geliefde doode! neen wij zullen uwen raad nooit vergeten; hier, in onzen vriendenkring leeft en werkt uw gezegend aandenken. Wij zullen uwe bedroefde weduwe, uw teeder kroost niet voorbijzien. Wij danken God, dat hij u aan ons, aan onze Stad, aan onze jeugd had gegeven. Wij verblijden ons, dat Hij van dien zegen welke hij ons, met en door u geschonken had, ook nu, waar wij u moeten missen, zoo vele heilrijke gevolgen laat overblijven, gelijk thans de vruchtbare herfst, daar hij reeds maanden voorbij is, door zijne vruchten den wintertijd veraangenaamt.

IK HEB GEZEGT .

Toelichting

Deze gedachtenis-rede van ds Otto van Tricht is in de bundel 'ter gedachtenis van Pierre Fredrik Erdbrink' opgenomen en door hem van voetnoten voorzien. De bundel bevat verder nog een enkele gedichten. De complete bundel is online beschikbaar bij google books.

Zoekwoord: 'Ter gedachtenis van Pierre Fredrik Erbrink, Enkhuizen'